

Frumvarp til laga

um breytingu á lögum um útlendinga, nr. 80/2016 (alþjóðleg vernd).

(Eftir 2. umræðu, 9. febrúar.)

1. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 3. gr. laganna:

- a. Við bætist nýr töluliður, svohljóðandi:
 7. *Endurtekin umsókn*: Þegar útlendingur, sem sótt hefur um alþjóðlega vernd, leggur fram frekari gögn í máli sínu eða sækir um alþjóðlega vernd að nýju eftir að hann hefur fengið niðurstöðu í máli sínu.
- b. Við 25. tölul. bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Útlendingur telst ekki umsækjandi um alþjóðlega vernd þegar hann hefur fengið endanlega niðurstöðu í máli sínu á stjórnslustigi.

2. gr.

Við 7. gr. laganna bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Ákvörðun Útlendingastofnunar um synjun á efnismeðferð á grundvelli 36. gr. sætir sjálfkrafa kærnu til kærnefndar útlendingamála nema umsækjandi óski þess sérstaklega að kæra ekki og skal greinargerð vegna kærnu berast kærnefnd innan 14 daga frá birtingu ákvörðunarinnar.

3. gr.

Við 2. mgr. 8. gr. laganna bætist nýr stafliður, svohljóðandi: um er að ræða endurtekna umsókn skv. 35. gr. a.

4. gr.

Á eftir 2. mgr. 17. gr. laganna kemur ný málsgrein, svohljóðandi:

Ef nauðsyn ber til að tryggja framkvæmd ákvörðunar um brottvísun eða frávísun útlendinga skv. 104. gr. er lögreglu heimilt að afla vottorða frá heilbrigðisyfirvöldum um líkamlegt og andlegt heilbrigði hans til að geta ferðast.

5. gr.

Í stað tilvísunarinnar „13. tölul. 3. gr.“ í 1. másl. 1. mgr. 31. gr. laganna kemur: 14. tölul. 3. gr.

6. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 33. gr. laganna:

- a. 8. mgr. orðast svo:

Útlendingur sem fengið hefur endanlega synjun á umsókn sinni um alþjóðlega vernd nýtur áfram réttinda samkvæmt þessari grein þar til hann hefur yfirgefið landið en þó að

hámarki í 30 daga frá því að ákvörðunin varð endanleg á stjórnarsýslustigi. Að þeim tíma fresti loknum falla réttindin niður. Þó er ekki heimilt að fella niður réttindi barna, foreldra eða umsjónarmanna þeirra og annarra heimilismanna sem teljast til ættingja barna, barnshafandi kvenna, alvarlega veikra einstaklinga og fatlaðra einstaklinga með langvarandi stuðningsþarfir. Í þeim tilvikum þegar umsækjandi er ríkisborgari EES- eða EFTA-ríkis eða kemur frá ríki sem er á lista Útlendingastofnunar yfir örugg upprunaríki og umsóknin hefur verið metin bersýnilega tilhæfulaus falla réttindin þó niður þegar Útlendingastofnun hefur synjað umsókn hans um alþjóðlega vernd. Jafnframt eiga undanþágur 3. másl. ekki við um þau mál.

- b. Á eftir 8. mgr. kemur ný málsgrein, svohljóðandi:

Lögreglu er heimilt að fresta niðurfellingu réttinda skv. 8. mgr. hjá öðrum en ríkisborgurum EES- og EFTA-ríkja og ríkja sem eru á lista Útlendingastofnunar yfir örugg upprunaríki og umsókn viðkomandi hefur verið metin bersýnilega tilhæfulaus ef það telst nauðsynlegt vegna sanngirnissjónarmiða og útlendingur hefur sýnt samstarfsvilja við framkvæmd ákvörðunar um að hann skuli yfirgefa landið. Við mat á því hvort fresta skuli niðurfellingu réttinda skal m.a. líta til þess hvort útlendingi hafi ekki tekist að fara sjálfviljugur af landi brott innan tilgreinds frests vegna aðstæðna sem ekki eru á ábyrgð hans, svo sem vegna ómöguleika við að afla ferðaskilríkja, fötlunar hans eða vegna óviðráðanlegra ytri aðstæðna. Jafnframt er heimilt að fresta niðurfellingu réttinda í þeim tilvikum þegar fallist hefur verið á frestun réttaráhrifa skv. 6. mgr. 104. gr. Kæra frestar ekki réttaráhrifum ákvörðunar samkvæmt þessari málsgrein.

- c. Á undan orðinu „kröfu“ í 1. másl. 9. mgr. kemur: um skerðingu og niðurfellingu réttinda.

7. gr.

Á eftir 35. gr. laganna kemur ný grein, 35. gr. a, ásamt fyrirsögn, svohljóðandi:

Endurtekin umsókn.

Endurtekinni umsókn skal vísað frá. Þó skal taka endurtekna umsókn til meðferðar að nýju ef umsækjandi er staddur hér á landi og nýjar upplýsingar liggja fyrir í máli hans sem leiða til þess að sýnilega auknar líkur eru á því að fallist verði á fyrri umsókn hans skv. 24. gr.

Verði endurtekin umsókn tekin til meðferðar skal málsmeðferð hennar fyrst og fremst taka mið af þeim nýju upplýsingum eða gögnum sem liggja henni til grundvallar. Endurtekin umsókn telst ekki framhald fyrri umsóknar í skilningi 2. mgr. 36. gr. og 2. mgr. 74. gr. Óafgreiddar umsóknir falla niður við framkvæmd fyrri ákvörðunar eða ef umsækjandi yfirgefur landið sjálfviljugur á meðan endurtekin umsókn er til meðferðar, enda hafi réttaráhrifum fyrri ákvörðunar ekki verið frestað.

Endurtekinni umsókn skal beint að því stjórnvaldi sem tók þá ákvörðun sem leitað er endurskoðunar á og frestar hún ekki réttaráhrifum þeirrar ákvörðunar. Því stjórnvaldi sem hefur endurtekna umsókn til skoðunar er þó heimilt að fresta réttaráhrifum fyrri ákvörðunar, enda hafi umsækjandi óskað eftir því þegar hin endurtekna umsókn var lögð fram og sýnt fram á brýna nauðsyn þess að fresta framkvæmd. Endurtekinni umsókn skal þó beint að Útlendingastofnun hafi umsækjandi farið af landi brott samkvæmt fyrirmælum fyrri ákvörðunar en komið aftur til landsins.

Ákvæði 24. gr. stjórnarsýslulaga, nr. 37/1993, um endurupptöku gilda ekki um ákvarðanir í málum er varða alþjóðlega vernd.

8. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 36. gr. laganna:

- a. A-liður 1. mgr. orðast svo: umsækjandi hafi komið til landsins að eigin frumkvæði eftir að hafa hlotið virka alþjóðlega vernd í öðru ríki.
- b. Við 1. mgr. bætist nýr stafliður, svohljóðandi: umsækjandi hafi slík tengsl við annað ríki að eðlilegt og sanngjarnt sé að hann dvelji þar, ferðist eða sé fluttur þangað enda þurfi hann ekki að sæta ofsóknum þar, geti óskað eftir að fá viðurkennda stöðu sem flóttamaður og fengið vernd í samræmi við alþjóðasamning um stöðu flóttamanna.
- c. Í stað 2. másl. 2. mgr. koma þrír nýir máslíðir, svohljóðandi: Þá skal einnig taka umsókn til efnismeðferðar hafi umsækjandi ekki fengið endanlega niðurstöðu í máli sínu á stjórnslustigi innan 12 mánaða frá því að umsókn var lögð fram, enda hafi umsækjandi sjálfur, maki eða sambúðarmaki hans eða annar sem kemur fram gagnvart stjórnvöldum fyrir hans eða þeirra hönd ekki átt þátt í því að niðurstaða hafi ekki fengist innan tímamarka. Við mat á því hvort viðkomandi hafi borið ábyrgð á töfum á afgreiðslu máls skal m.a. líta til þess hvort viðkomandi hafi dvalist á ókunnum stað um tíma, framvísað fölsuðum skjölum eða gefið misvísandi upplýsingar um auðkenni sitt, ekki mætt í boðað viðtal eða læknisskoðun eða að öðru leyti ekki sýnt samstarfsvilja við meðferð, úrlausn eða framkvæmd máls. Teljist umsækjandi á einhverjum tíma hafa tafið mál sitt samkvæmt framangreindu á hann ekki rétt á efnismeðferð á grundvelli tímafrestsins í þessari málsgrein.

9. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 37. gr. laganna:

- a. Eftirfarandi breytingar verða á 5. mgr.:
 1. Í stað orðanna „skv. 1. og 2. mgr. í málum sem varða börn, fylgdarlaus sem önnur“ í 1. másl. kemur: á umsókn barns um alþjóðlega vernd, hvort sem barn er fylgdarlaust eða ekki.
 2. Við lokamáslíð bætist: um að synja barni um áframhaldandi dvöl hér á landi.
- b. Við bætist ný málsgrein, svohljóðandi:

Ráðherra setur, að höfðu samráði við ráðherra sem fer með mál sem varða barnavernd, reglugerð um mat á hagsmunum barns skv. 5. mgr.

10. gr.

Á eftir 2. mgr. 39. gr. laganna kemur ný málsgrein, svohljóðandi:

Ef sótt hefur verið um alþjóðlega vernd skv. 37. gr. eða grunur er um að það ákvæði eigi við skal fyrst skorið úr því hvort skilyrði eru til þess að veita slíka vernd áður en þessu ákvæði er beitt, sé ekki unnt að taka báðar umsóknir til meðferðar samhliða.

11. gr.

Við 41. gr. laganna bætist ný málsgrein, svohljóðandi:

Við mat á því hvort b-liður 1. mgr. á við skal fyrst og fremst líta til þess hvort viðkomandi njóti verndar gegn því að vera fluttur úr landi eða vísað brott og hann hafi frelsi til að ferðast jafnt innan sem utan ríkisins. Þrátt fyrir að einstaklingur hafi ekki öll þau réttindi sem ríkisborgarar ríkisins hafa, svo sem aðgang að ædstu embættum ríkisins, sé ekki kjörgengur eða hafi ekki kosningarrétt, skal það ekki útiloka beitingu ákvæðis b-liðar 1. mgr. heldur skal líta til möguleika viðkomandi á að öðlast sambærileg réttindi, t.d. með öflun ríkisfangs.

12. gr.

Við 1. málsli. 2. mgr. 43. gr. laganna bætist: og veitir honum dvalarleyfi skv. 73. gr.

13. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 45. gr. laganna:

- a. Í stað 1. málsli. 2. mgr. koma tveir nýir málsliðir, svohljóðandi: Maki eða sambúðarmaki útlending sem nýtur alþjóðlegrar verndar skv. 37. eða 39. gr. og börn hans yngri en 18 ára, án maka eða sambúðarmaka, eiga einnig rétt á alþjóðlegri vernd nema sérstakar ástæður mæli því í mót og skal þeim veitt dvalarleyfi skv. 73. gr. Það sama á við um stjúpbörn hans að því gefnu að þau séu í forsjá og fylgd maka hans.
- b. Í stað orðanna „samkvæmt kafla þessum“ í 1. másl. 3. mgr. kemur: skv. 37. eða 39. gr.
- c. Við 3. mgr. bætist nýr málsliður, svohljóðandi: Þeim sem njóta þessa réttar skal veitt dvalarleyfi skv. 73. gr.
- d. Á eftir 3. mgr. kemur ný málsgrein, svohljóðandi:
Alþjóðleg vernd samkvæmt þessari grein skal almennt ekki veitt hafi umsækjandi áður fengið alþjóðlega vernd á grundvelli greinarinnar og sú vernd verði afturkölluð skv. 48. gr.

14. gr.

Inngangsmálsliður 1. mgr. 48. gr. laganna orðast svo: Heimilt er að afturkalla veitingu alþjóðlegrar verndar ef útlendingur fellur ekki lengur undir skilyrði 37., 39., 43. og 45. gr., þ.e. ef.

15. gr.

Á eftir orðunum „hingað til lands“ í a-lið 4. mgr. 70. gr. laganna kemur: á öðrum grundvelli en í boði stjórnvalda skv. 43. gr.

16. gr.

Í stað tilvísunarinnar „skv. 37. eða 39. gr.“ í 1. mgr. 73. gr. laganna kemur: skv. 37., 39., 43. eða 45. gr.

17. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 74. gr. laganna:

- a. Orðið „fyrst“ í 1. másl. 2. mgr. fellur brott.
- b. Á eftir 1. másl. 2. mgr. kemur nýr málsliður, svohljóðandi: Ef um barn er að ræða skal þó miða við 16 mánuði.
- c. Í stað tilvísunarinnar „3. mgr.“ í 1. másl. 4. mgr. kemur: 2. mgr.
- d. Við bætist ný málsgrein, svohljóðandi:
Ráðherra er heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um skilyrði og framkvæmd þessarar greinar, svo sem um hvernig meta skuli ríka þörf fyrir vernd skv. 1. mgr.

18. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 104. gr. laganna:

- a. Tilvísunin „a-lið“ í a-lið 2. mgr. fellur brott.
- b. 2.–4. másl. 7. mgr. orðast svo: Útlendingastofnun er heimilt að fela viðurkenndum alþjóðastofnunum að annast aðstoð og fylgd útlendinga, sem sótt hefur um alþjóðlega

vernd, til heimaríkis óski hann þess sjálfur. Í þeim tilvikum er heimilt að veita viðkomandi fjárhagsaðstoð sem tekur mið af upprunaríki hans, fjölskyldustærð, á hvaða stigi málsmeðferðar ósk um aðstoð við heimför er borin fram og því hvort hann teljist í sérstaklega viðkvæmri stöðu, sbr. 1. mgr. 25. gr. Þurfi útlendingurinn ekki á aðstoð alþjóðastofnunar að halda til að snúa heim af sjálfsdáðum er heimilt að veita honum ferðastyrk.

c. Í stað orðsins „umsækjandi“ í 5. málsl. 7. mgr. kemur: útlendingur.

19. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 120. gr. laganna:

- a. Við 1. mgr. bætist nýr töluliður, svohljóðandi:
 12. Mat á hagsmunum barns, sbr. 37. gr.
- b. Við 2. mgr. bætist nýr töluliður, svohljóðandi:
 27. Skilyrði fyrir útgáfu dvalarleyfa á grundvelli mannúðarsjónarmiða, sbr. 74. gr.

20. gr.

Við lögina bætist nýtt ákvæði til bráðabirgða, svohljóðandi:

Hafi barn sótt um alþjóðlega vernd hér á landi fyrir 1. ágúst 2021 og er enn á landinu skal Útlendingastofnun gefa út dvalarleyfi til handa forsjáraðila þess enda hafi slík umsókn borist fyrir 1. mars 2023. Hið sama gildir ef barn fæddist hér á landi á meðan umsókn forsjáraðila um alþjóðlega vernd var í vinnslu enda hafi umsóknin borist fyrir 1. ágúst 2021.

Heimilt er að víkja frá skilyrðum a-liðar 1. mgr. 55. gr. um framfærslu. Umsækjandi skal þó hvorki sæta endurkomubanni né eiga ólokin mál í refsivörslukerfinu þar sem hann er grunaður eða sakaður um refsiverða háttsemi. Hið sama á við ef útlendingur afplánar fangelsisrefsingu eða bíður afplánunar.

Nánasti aðstandandi útlendingar sem fær útgefið dvalarleyfi skv. 1. mgr. getur með umsókn fengið dvalarleyfi á grundvelli fjölskyldusameiningar skv. 70. og 71. gr. Það sama á við um börn viðkomandi eldri en 18 ára sem ekki hafa gengið í hjúskap hafi þau einnig sótt um alþjóðlega vernd fyrir 1. ágúst 2021 og eru enn á landinu, enda samanstandi fjölskyldan af að minnsta kosti einu barni undir 18 ára aldri. Við veitingu fyrsta leyfis samkvæmt málsgrein þessari er heimilt að víkja frá skilyrðum 55. gr.

Dvalarleyfi samkvæmt ákvæði þessu skal veitt til eins árs og er heimilt að endurnýja það.

Dvalarleyfi skv. 3. mgr. skal aðeins endurnýjað hafi dvalarleyfi skv. 1. mgr. verið endurnýjað. Við endurnýjun gilda almennar reglur laganna, þar á meðal grunnskilyrði 55. gr.

Við útgáfu dvalarleyfis samkvæmt ákvæði þessu falla niður réttindi útlendingar skv. 33. gr. Viðkomandi skal þó áfram tryggður réttur skv. a- og b-lið 1. mgr. 33. gr. í þrjá mánuði eftir útgáfu dvalarleyfis.

Dvalarleyfi samkvæmt ákvæði þessu getur orðið grundvöllur ótímabundins dvalarleyfis. Ekki skal tekið gjald fyrir afgreiðslu fyrstu umsóknar um dvalarleyfi samkvæmt ákvæði þessu þrátt fyrir ákvæði 32. tölul. 14. gr. laga um aukatekjur ríkissjóðs, nr. 88/1991.

21. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. kemur 6. gr. ekki til framkvæmda fyrr en 30 dagar eru liðnir frá gildistöku laga þessara. Þá gildir 8. gr. ekki um meðferð umsókna sem bárust fyrir gildistöku laganna.

22. gr.

Breytingar á öðrum lögum.

Við gildistöku laga þessara verða eftirfarandi breytingar á öðrum lögum:

1. *Lög um atvinnuréttindi útlendinga, nr. 97/2002:*
 - a. A-liður 1. mgr. 11. gr. laganna orðast svo: útlendingi hafi áður verið veitt bráðabirgðadvalarleyfi, dvalarleyfi fyrir hugsanlegt fórnarlamb mansals, dvalarleyfi fyrir fórnarlamb mansals, dvalarleyfi fyrir foreldra eða dvalarleyfi á grundvelli lögmæts tilgangs samkvæmt lögum um útlendinga, og.
 - b. 1. másl. 1. mgr. 12. gr. laganna orðast svo: Heimilt er að veita tímabundið atvinnuleyfi vegna starfa nánustu aðstandenda íslensks ríkisborgara eða útlendings sem hefur tímabundið atvinnuleyfi skv. 8. gr., tímabundið dvalarleyfi á grundvelli alþjóðlegrar verndar, mannúðarsjónarmiða eða sérstakra tengsla við landið samkvæmt lögum um útlendinga eða ótímabundið dvalarleyfi samkvæmt lögum um útlendinga að uppfylltum skilyrðum 1. mgr. 7. gr.
 - c. Við 1. mgr. 22. gr. laganna bætast þrjú nýir stafliðir, svohljóðandi:
 - g. Útlendingar sem hafa fengið dvalarleyfi á grundvelli mannúðarsjónarmiða samkvæmt lögum um útlendinga.
 - h. Útlendingar sem hafa fengið dvalarleyfi á grundvelli sérstakra tengsla við landið samkvæmt lögum um útlendinga.
 - i. Útlendingar sem hafa fengið dvalarleyfi á grundvelli ákvæðis til bráðabirgða XIII í lögum um útlendinga.
2. *Lögreglulög, nr. 90/1996:* Við 2. mgr. 5. gr. laganna bætist nýr stafliður, svohljóðandi: að starfrækja stöðdeild sem annast m.a. framkvæmd ákvarðana um brottvísanir og frávísanir samkvæmt lögum um útlendinga.